herpy

ŻÓŁWIE LĄDOWE I WODNE

żółw kaspijski hiszpański

Mauremys leprosa

Mauremys leprosa to dzienny, półwodny żółw z Półwyspu Iberyjskiego, południowej Francji i północno-zachodniej Afryki. Karapaks osiąga zwykle 12-18 cm długości, a młode osobniki mają często wyraźne żółte i czerwone wzory. Gatunek toleruje wiele rodzajów wody i wymaga dużego akwarium z filtracją lub zamkniętego stawu na zewnątrz z miejscem do wygrzewania i UVB.

Rodzina: Geoemydidae Nazwa angielska: Spanish Terrapin Dawna nazwa: *Emys leprosa; Clemmys leprosa*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**12-21 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**20-30 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Półwodny**
Środowisko	**Mokradła**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**22-28 °C**
Miejsce wygrzewania	**30-35 °C**
Temperatura w nocy	**15-20 °C**
Wilgotność	**50-80%**
Woda	**Akwaterrarium** głębokość 30-35 cm
Temperatura wody	**20-26 °C**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Owady, gotowa karma, rośliny, kręgowce i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**3-16 jaj**
Inkubacja	**65-75 dni** przy 27-30 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Niepoddany ocenie (NE)**

O gatunku

Mauremys leprosa to mały do średniego żółw słodkowodny. Karapaks jest owalny i płaski, u młodych osobników często z czerwonymi do pomarańczowych wzorami, natomiast starsze zwierzęta stają się jednolicie zielonobrązowe. Szyja i głowa mają cienkie żółte paski. Wszystkie wymiary w tekście dotyczą długości karapaksu. Większość dorosłych osobników ma 12-18 cm, a duże samice mogą osiągać około 21 cm. W wielu dzikich populacjach większość zwierząt ma poniżej 12 cm.

Epitet gatunkowy *leprosa* to po łacinie "trędowata" i prawdopodobnie nawiązuje do zniszczonego, plamistego karapaksu, który ma wiele starszych zwierząt.

Wyróżnia się dwa podgatunki: *M. l. leprosa* z Półwyspu Iberyjskiego i północno-zachodniej Afryki oraz *M. l. saharica* z południowych i wschodnich części Maroka, Algierii, Tunezji i Libii. Podniesiony gatunek wydziela cuchnącą wydzielinę.

Gatunek jest spokojny, lubi wodę, jest aktywny w dzień i często się wygrzewa. W niewoli nie jest wybredny, ale wymaga dużego zbiornika i filtra, który poradzi sobie z jego odchodami. Długość życia wynosi prawdopodobnie 20-30 lat, podobnie jak u pokrewnych gatunków z rodzaju *Mauremys*.

Występowanie i środowisko

Mauremys leprosa żyje w zachodniej części basenu Morza Śródziemnego: w południowej i wschodniej Hiszpanii oraz w Portugalii, w południowej Francji i w północno-zachodniej Afryce od Maroka, Algierii i Tunezji po zachodnią Libię. *M. l. saharica* występuje najdalej na południe i wschód. Gatunek jest najliczniejszy w południowej połowie Półwyspu Iberyjskiego. Znane są też stwierdzenia z Sahary Zachodniej i Mauretanii, a gatunek podaje się z kilku krajów położonych dalej na południe w Afryce Zachodniej, m.in. z Nigru, Gambii, Beninu i być może Senegalu.

Gatunek został zawleczony na Majorkę. Mapa pokazuje tylko naturalny zasięg występowania.

> **Naturalny zasięg:** Hiszpania, Portugalia, Francja, Maroko, Algieria, Tunezja, Libia, Mauretania i Sahara Zachodnia.

ŚRODOWISKO

M. leprosa występuje w wielu typach wód: w szybko płynących potokach górskich, głębokich skalnych zagłębieniach przy potokach, stawach, jeziorach, kanałach, rowach irygacyjnych i słonawych lagunach przybrzeżnych. Gatunek toleruje wodę kwaśną, zasadową i zasoloną, a nawet silne zanieczyszczenie, i jest mniej wymagający niż wiele innych żółwi wodnych.

Wiosną temperatura wody w potokach górskich południowej Hiszpanii wynosi 12-16 °C, a woda jest silnie zasadowa (pH około 8). Zwierzęta wygrzewają się na dużych kamieniach od około godziny 10 i przy najmniejszym niepokoju nurkują w gęstą roślinność wodną. W Afryce Północnej wiele stawów wysycha latem i zwierzęta zapadają wtedy w estywację w najgorętszych miesiącach, gdy temperatura może dochodzić do 47 °C. W regionach północnych gatunek zimuje, natomiast zwierzęta w południowym Maroku są aktywne przez całą zimę.

Dieta składa się z glonów nitkowatych, roślin wodnych i larw owadów, dżdżownic, ślimaków, kijanek i małych płazów, a gatunek chętnie zjada też padlinę.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

Hodowla

TERRARIUM

Trzymaj zwierzę w akwarium, dużym zbiorniku lub zamkniętym stawie na zewnątrz, a nie w zwykłym terrarium. Zbiornik musi mieć długość co najmniej pięciokrotnie większą niż długość pancerza i szerokość równą połowie długości, a część lądowa wlicza się w powierzchnię dna. Woda musi być co najmniej dwa razy głębsza niż pancerz jest szeroki. Wymiary podane w ramce, 120 × 60 × 60 cm, to minimum dla dorosłego osobnika o długości do 21 cm; dają część wodną 80 × 60 cm z 35 cm wody (około 170 litrów) i część lądową 40 × 60 cm. Większy zbiornik jest zawsze lepszy.

Część lądowa musi być na tyle duża, by całe zwierzę mogło całkowicie wyjść z wody i całkowicie wyschnąć. Zbuduj ją jako plażę lub półkę z szorstką rampą i dużym, płaskim kamieniem jako miejscem do wygrzewania. Lampa i UVB wiszą bezpośrednio nad miejscem do wygrzewania. Burta wokół części lądowej musi mieć co najmniej 25 cm wysokości. Samica musi mieć skrzynkę z ziemią lub piaskiem jako miejsce do składania jaj.

Gatunek jest przyzwyczajony do gęstej roślinności wodnej i nurkuje, by się ukryć, więc zapewnij kryjówki pod wodą z korzeni lub kamieni, które nie mogą się przesunąć ani przygnieść zwierzęcia, i pozwól roślinom rosnąć w zbiorniku. Kamienie i drewno muszą leżeć stabilnie. Woda jest ciężka: 170 litrów waży 170 kg, więc ustaw zbiornik na podłodze, która go udźwignie.

Staw na zewnątrz nadaje się latem. Staw musi być całkowicie zabezpieczony przed ucieczką: ogrodzenie wkopane co najmniej 30 cm w ziemię i siatka na górze chroniąca przed drapieżnikami. Gatunek toleruje szeroki zakres temperatur, ale jesienią, gdy woda robi się zimna, trzeba go zabrać do pomieszczenia.

Najlepiej trzymaj jedno zwierzę. Kilka samców może być wobec siebie agresywnych, a samice mogą zostać pogryzione w twarz i szyję podczas godów.

Czytaj więcej: Światło i UVB

TEMPERATURA

Powierzchnia miejsca do wygrzewania powinna mieć 30-35 °C, mierząc termometrem na podczerwień kilka godzin po włączeniu lamp, a powietrze w pomieszczeniu 22-28 °C w dzień. Lampa grzewcza powinna wisieć w tej samej odległości od miejsca do wygrzewania co świetlówka UVB. Temperatura miejsca do wygrzewania i strefa UVB zostały przyjęte na podstawie pokrewnych gatunków.

Woda powinna mieć 20-26 °C. W zbiorniku utrzymywanym przez cały rok w pomieszczeniu lub na zewnątrz temperatura nie powinna spadać zimą poniżej 18 °C, a latem woda nie powinna być cieplejsza niż około 26 °C. Ustaw grzałkę na niską temperaturę, żeby powstał gradient między chłodną wodą a ciepłym miejscem do wygrzewania, i używaj grzałki z plastikową osłoną i automatycznym wyłącznikiem.

W nocy lampy się wyłącza, a odpowiednia temperatura to 15-20 °C. W naturze gatunek zimuje w regionach północnych, natomiast zwierzęta w południowym Maroku są aktywne przez całą zimę. Temperatura i czas trwania zimowania w niewoli nie są udokumentowane, dlatego nie należy go wymuszać. Jeśli zwierzę jest trzymane przez całą zimę w temperaturze powyżej 18 °C, nadal je i pozostaje aktywne.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotnością dla żółwia jest sama woda, więc wilgotność powietrza nie ma kluczowego znaczenia; odpowiednie jest 50-80 % w pomieszczeniu. Najważniejsze są czystość wody i część lądowa, na której zwierzę może całkowicie wyschnąć.

Zwierzę oddaje odchody do wody, więc woda szybko się brudzi. Używaj wydajnego filtra, regularnie podmieniaj część wody i po karmieniu usuwaj resztki pokarmu siatką. Gatunek znosi złą wodę lepiej niż wiele innych żółwi, ale to nie czyni jej zdrową: zła woda powoduje zapalenia karapaksu i skóry.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

WODA I JAKOŚĆ WODY

Woda jest miejscem życia zwierzęcia, więc musi być głęboka i czysta. Woda musi być co najmniej dwa razy głębsza niż pancerz jest szeroki, a dla dorosłych osobników odpowiednie jest 30-35 cm. Temperatura wynosi 20-26 °C (zob. Temperatura).

Gatunek toleruje wodę kwaśną, zasadową i lekko słonawą, ale granica tolerancji nie jest celem: w niewoli woda musi być czysta, bez wykrywalnego amoniaku. Wybierz zewnętrzny filtr kubełkowy przeznaczony na co najmniej 2-3-krotność objętości wody, który filtruje zarówno mechanicznie, jak i biologicznie. Filtr UV-C może ograniczać rozwój glonów i zmniejszać ilość drobnoustrojów w wodzie. Płucz wkłady filtracyjne w wodzie ze zbiornika, a nie z kranu, aby zachować bakterie, i nigdy nie używaj mydła ani chemikaliów. Cały sprzęt elektryczny przy wodzie podłącz przez wyłącznik różnicowoprądowy.

OŚWIETLENIE I UVB

UVB jest koniecznością. Używaj świetlówki T5 HO z odbłyśnikiem nad miejscem do wygrzewania, żeby zwierzę otrzymywało UVB podczas suszenia się. Gatunek należy do strefy Fergusona 3, a indeks UV na miejscu do wygrzewania powinien wynosić 3,0-4,0. W innych miejscach zbiornika indeks UV powinien być niższy, żeby zwierzę mogło wybierać. Odległość od grzbietu zwierzęcia ustal zgodnie z zaleceniami producenta świetlówki.

Plastik i szkło całkowicie zatrzymują UVB, a gęsta siatka zatrzymuje dużą jego część, więc między świetlówką a zwierzęciem nie może nic być. Świetlówki UVB tracą moc i trzeba je regularnie wymieniać. UVB pozwala zwierzęciu wytwarzać witaminę D3, której żółw potrzebuje do przyswajania wapnia.

Światło powinno być włączone 11-13 godzin na dobę. Nie używaj kolorowego światła w nocy.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ŻYWIENIE

M. leprosa zjada w naturze mieszankę roślin i zwierząt: glony nitkowate, rośliny wodne, larwy owadów, dżdżownice, ślimaki, kijanki i małe płazy, a chętnie też padlinę. Żółw je w wodzie, więc wrzucaj pokarm do zbiornika.

W niewoli dieta może składać się z gotowego pokarmu dla żółwi wodnych, ślimaków, robaków, krewetek, ryb i zieleniny. Karm najwyżej trzy dni w tygodniu: częstsze karmienie powoduje zbyt szybki wzrost i obciąża wodę. Co najmniej jeden posiłek w tygodniu może stanowić suszony pokarm namoczony w wodzie z wapniem i witaminami. Pokarm wchłania

suplement, więc nie zostaje on wypłukany w wodzie. Zielenina: mniszek lekarski, koniczyna, gwiazdnica, sałata masłowa i rzęsa wodna mogą pływać w zbiorniku. Młode potrzebują więcej pokarmu zwierzęcego niż dorosłe, a na początku żywią się larwami owadów.

Rośliny zebrane w naturze myj i używaj tylko tych, które nie były pryskane i zostały pewnie oznaczone.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

M. leprosa jest aktywna w dzień i płochliwa w naturze: nurkuje przy najmniejszym niepokoju, ale ciekawość często sprawia, że po chwili wystawia głowę. Większość zwierząt nie lubi być dotykana. Przy braniu do ręki gatunek wydziela cuchnącą wydzielinę. Karm pęsetą, a nie palcami, bo gatunek ma ostry dziób.

Jeśli musisz podnieść zwierzę, chwyć je od spodu dłonią i trzymaj karapaks obiema rękami. Myj ręce przed i po kontakcie i nie pozwalaj dzieciom poniżej 5 lat brać zwierzęcia do rąk.

Zwierzę dobrze czuje się samo. Samce mogą być wobec siebie agresywne, a samice mogą odnieść poważne ugryzienia w pysk i szyję w okresie godowym, dlatego pary trzyma się tylko w dużym zbiorniku z kryjówkami i pod nadzorem. Nie trzymaj tego gatunku razem z innymi gatunkami z rodzaju, ponieważ gatunki z rodzaju *Mauremys* chętnie się krzyżują.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Różnice płciowe oraz wiek lub wielkość w momencie osiągnięcia dojrzałości płciowej nie są dla tego gatunku dokładniej udokumentowane. Ogólnie samce w obrębie rodzaju mają dłuższy i grubszy ogon oraz lekko wklęsły plastron, a samica dorasta do większych rozmiarów. U pokrewnych gatunków z rodzaju *Mauremys* dojrzałość płciowa zależy od wielkości, a nie od wieku.

GODY I KOPULACJA

Kopulacja odbywa się zwykle pod wodą, ale może też nastąpić na lądzie. Samica może odnieść poważne ugryzienia w pysk i szyję, dlatego musi być pod nadzorem i mieć miejsce, żeby uciec. Sezon i ewentualna potrzeba chłodniejszego okresu nie są dokładniej udokumentowane dla warunków niewoli.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa zwykle 5-10 jaj w zniesieniu, nieco więcej niż blisko spokrewniony *Mauremys caspica*, a duże samice mogą złożyć do 16. Jaja mają około 36 × 22 mm, a duże samice składają większe jaja. Liczba zniesień w roku i odstępy między nimi nie są udokumentowane. Zapewnij samicy skrzynkę z ziemią lub piaskiem na części lądowej, także gdy jest trzymana sama, żeby miała gdzie kopać.

INKUBACJA

Inkubacja jaj przebiega w temperaturze 27-30 °C i przy wilgotności powietrza 75-90 % w podłożu o średniej do wysokiej wilgotności. W tych temperaturach wyklucie następuje po 65-75 dniach. Nie udokumentowano, czy płeć u tego gatunku zależy od temperatury.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode są na początku mięsożerne i jedzą przede wszystkim larwy owadów. Zapewnij im wodę z kryjówkami, miejsce do wygrzewania i pokarm zwierzęcy, a potem stopniowo przechodź na gotowy pokarm i zieleninę. Młode muszą mieć miejsce do wygrzewania, na które łatwo mogą wejść. Jeśli trzymasz kilka młodych razem, muszą być tej samej wielkości i wszystkie muszą dostawać pokarm.

Zdrowie i częste błędy

Żółwie ukrywają chorobę, więc zwracaj uwagę na zmiany. Waż i mierz zwierzę raz w miesiącu i prowadź dziennik masy ciała, apetytu i zachowania. Nagły spadek masy ciała jest często pierwszym objawem choroby.

Typowe problemy i błędy w utrzymaniu: - Zła jakość wody: powoduje zapalenia karapaksu, skóry i uszu. - Gnicie karapaksu, jeśli zwierzę nie może całkowicie wyjść z wody i wyschnąć. - Brak UVB lub wapnia: powoduje chorobę kości z miękkim, zdeformowanym karapaksem i osłabieniem. - Przekarmianie: powoduje zbyt szybki wzrost i obciąża wodę. - Pasożyty: zleć

weterynarzowi badanie próbki kału, gdy zwierzę jest nowe.

Wszystkie gady mogą być bezobjawowymi nosicielami Salmonelli i zarażać ludzi. Myj ręce przed i po kontakcie ze zwierzęciem, wodą i sprzętem i nie pozwalaj dzieciom poniżej 5 lat brać zwierzęcia do rąk. Po ugryzieniu ranę należy płukać pod bieżącą wodą przez około pięć minut i oczyścić łagodnym mydłem; przy głębokich, krwawiących lub zaognionych ranach zgłoś się do lekarza.

Zgłoś się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów, jeśli zwierzę traci na wadze, nie je, oddycha z otwartym pyskiem lub wydaje się ospałe.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.